

Список використаної літератури:

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник /відп. редактор заслужений діяч науки і техніки України, докт. юрид. наук, проф. Є.Л. Стрельцов. Х.: Одиссей, 2009. 328 с.
2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В.І. Борисов, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2015. 528 с.
3. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.- практ. посіб. Харків: Право, 2018. 142 с.
4. Коржанський М.Й. Кримінальне право України. Частина Загальна: курс лекцій. Київ: Наук. думка: Укр. Вид. група, 1996. 336 с.
5. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. 2-е вид., допов. і переробл. Київ: Атіка, 2009. 512 с.
6. Гришук В.К. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Ін Юре, 2006. 568 с.
7. Чугуніков І.І. Поняття об'єкта злочину та проблеми правозастосування. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. Випуск 4(19). С. 91 – 98.
8. Стрельцов Є.Л. Реформа кримінального законодавства України: осінні роздуми. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 100 с.
9. Колодін Д.О. Дослідження системи кримінальних проступків проти виборчих та референтних прав у законопроектах. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: зб.наук.праць. Вип. 10-2. О.: Юрид. л-ра, 2014. С. 69-72; Колодін Д.О. Кваліфікація порушення рівноправності громадян. Слідча та судова практика громадян в Україні. 2018. № 6. С. 35-40.
10. Виборчий кодекс України: Закон від 19.12.2019 № 396-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48 (зі змінами та доповненнями).

Ключові слова: родовий об'єкт кримінального правопорушення, види об'єктів, криміналізація, декриміналізація, виборча система.

Ключевые слова: родовой объект уголовного правонарушения, виды объектов, криминализация, декриминализация, выборная система.

Key words: generic object of a criminal offense, types of objects, criminalization, decriminalization, electoral system.

КЕДИК ВЕРОНІКА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

ПРОСТОРОВА ЮРИСДИКЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ ЧЕРЕЗ РЕАЛЬНИЙ ТА УНІВЕРСАЛЬНИЙ ПРИНЦИПИ

Кримінальний кодекс України передбачає просторову та часову юрисдикцію закону про кримінальну відповідальність (статті 4-10). Просторова юрисдикція означає поширення закону про кримінальну

відповідальність України в межах певної території та щодо певного кола осіб.

Чинність закону про кримінальну відповідальність у просторі, зазвичай, визначається на підставі таких принципів:

- а) територіального;
- б) громадянства (національного-активного, пасивного);
- в) універсального (космополітичного);
- г) реального;
- г) окупаційного;
- д) корупційного.

Перші два принципи вважають основними.

Щодо реального принципу дії кримінального закону в просторі, то іноземці або особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили кримінальні правопорушення за її межами, підлягають в Україні відповідальності за її КК України також у випадках, якщо вони вчинили передбачені КК України тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України; особливо тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України [1].

З одного боку, реальний принцип заповнює прогалину територіального принципу та принципу громадянства, оскільки передбачає кримінальну протиправність і караність вчиненого поза межами України діяння іноземців та осіб без громадянства, які постійно не проживають на території України. З іншого боку, конкуренція реального принципу і територіального принципу іноземної держави, на території якої було вчинено кримінальні правопорушення, а також принципу громадянства іноземної держави, громадянин (підданий) якого вчинив поза межами своєї держави злочин проти інтересів України, вирішена в кримінальному законі України на користь реального принципу. Якщо розглядати міжнародне право, то в міжнародному кримінальному праві принцип реальний полягає в тому, що кримінальна юрисдикція держави поширюється на всіх осіб за вчинені ними за межами цієї держави певні дії незалежно від національної приналежності винних осіб. Зазвичай до цих діянь відносяться найбільш небезпечні кримінальні правопорушення, спрямовані проти інтересів держави, особистості та інші тяжкі злочини. Реальний принцип дії правової норми передбачається багатьма конвенціями. Кожна держава-учасниця застосовує свою юрисдикцію, якщо кримінальні правопорушення вчинено проти громадянина цієї держави-учасниці (п. 2 «а» ст. 15 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р.) Держава-учасниця може також встановити свою юрисдикцію щодо будь-якого такого кримінального правопорушення, коли кримінальні правопорушення вчинено проти громадянина цієї держави-учасниці або кримінальне правопорушення вчинено проти цієї держави-учасниці (ст. 42 Конвенції ООН проти корупції 2003 року). Для застосування реального принципу необхідно, щоб особа за вчинене кримінальне правопорушення не засуджувалася раніше будь-яким іншим судом. Такий стан є реалізацією українського і міжнародного кримінально-правового

принципу «non bis in idem» («ніхто не може двічі засуджуватися за одне й те ж кримінально-протиправне діяння»).

Що стосується універсального принципу, він спрямований на боротьбу з міжнародними злочинами [2]. Він полягає в тому, що іноземці або особи без громадянства, які не проживають постійно в Україні та вчинили кримінальне правопорушення за її межами, підлягають в Україні відповідальності за КК України у випадках, передбачених міжнародними договорами. Також ці особи підлягають відповідальності в Україні згідно з КК України, якщо вони за межами України вчинили в співучасті зі службовими особами, які є громадянами України, будь-який зі кримінальних правопорушень, передбачених статтями 368, 3683, 3684, 369 і 369-2 КК України, або якщо вони пропонували, обіцяли, надали неправомірну вигоду таким службовим особам, або якщо вони прийняли пропозицію, обіцянку неправомірної вигоди чи отримали від них таку вигоду [1].

Цей принцип заснований на міжнародних зобов'язаннях України по боротьбі з найбільш небезпечними кримінальними правопорушеннями, такими як тероризм, геноцид, викрадення повітряного судна, фальшивомонетництво, кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з незаконними діями з наркотичними засобами, та іншими небезпечними кримінальними правопорушеннями. Такого роду кримінальних правопорушень відносять до категорії так званих конвенційних кримінальних правопорушень у зв'язку з тим, що держави-учасники відповідних міжнародних угод – приймають на себе зобов'язання щодо протидії їм, в тому числі і зобов'язання по встановленню за вчинення таких діянь кримінальної відповідальності в національному законодавстві. Такі міжнародні та міжнародного характеру злочини передбачені численними міжнародними конвенціями по протидії зі злочинністю, учасником яких є Україна: Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 року; Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972 року; Женевська конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1977 року; Конвенція про правовий статус, привілеї та імунітети міждержавних економічних організацій, що діють в певних галузях співробітництва 1980 року; Паризька конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення 1993 року; Гаазька конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 року; Конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 року; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 року; Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року; Декларація ООН про заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму 1994 року; Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року; Конвенція ООН проти корупції 2003 року та інші. Універсальний принцип діє, якщо особа не була засуджена в іноземній

державі. При цьому не має значення, в якій державі особа була засуджена (або, навпаки, виправдана).

Таким чином, принципи права є системоутворюючою, фундаментальною, універсальною категорією, яка визначає зміст і напрямки правового регулювання і поширюється на всіх суб'єктів права. Вони пов'язують між собою правову систему та учасників суспільних відносин з метою гармонізації інтересів громадян, суспільства і держави.

Правові принципи поділяються на загальноправові, тобто властиві праву в цілому, і на галузеві, притаманні окремим галузям права, таким як принципи чинності кримінального закону в просторі, серед яких виділяють територіальний принцип, принцип громадянства, універсальний та реальний принципи. Ознаками цих галузевих принципів є їх об'єктивно-суб'єктивний, спеціально-юридичний, нормативний характер, фундаментальність та системність.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 24.01.2019).
2. Кедик В. П. Умови притягнення до кримінальної відповідальності за універсальним принципом. *Альманах міжнародного права*. 2015. Вип. 8. С. 123–129.

Ключові слова: кримінальне право, принципи, універсальний, реальний, екстрадиція, юрисдикція, кримінальне правопорушення, закон, конвенція.

Ключевые слова: уголовное право, принципы, универсальный, реальный, экстрадиция, юрисдикция, уголовное преступление, закон, конвенция.

Key words: criminal law, principles, universal, real, extradition, jurisdiction, criminal offense, law, convention.

СТЕПАНЕНКО ОКСАНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

ТЕМПОРАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМАТИЧНОСТІ ЯК ОЗНАКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

В попередніх дослідженнях нами встановлено, що систематичності як ознаки домашнього насильства, ст. 126-1 КК України передбачає вчинення особою три і більше рази діяння, при цьому в цю сукупність входить і попереднє притягнення до адміністративної відповідальності [1]. Однак, поза нашою увагою залишився досить цікавий аспект, а саме темпоральні характеристики систематичності.

КК України було доповнено ст. 126-1 «Домашнє насильство» Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального про-